क्षतकाग्रः, ग्रं, (क्षतं वर्णटं नासयति ग्रोभायुक्तं करोति। अन + नस + श्रिष् + खष्। एवो-दरात् तालखग्रकारः।) क्षत्रनासः। इति चिकास्त्रीयः॥

क्रकलासः, पं, (इतं कर्यं जासयित प्रोभान्तिं करोतीत। इक + जस + विच् ष्यच्।) जन्तु-विग्रेषः। काँकलास् इति भाषा॥ (यथा, भागवते। प। १०।११। "श्रिवामिराखुमिः केचित् इक्लासीः प्रश्नेतरेः"।) तत्यर्थायः। सरटः १। इत्यमरः। २। ५। १२॥ वेदारः १ क्रकचपात् ४ द्रखाझनः ५ प्रतिस्र्यः ६। इति जिकाखग्नेषः ॥ प्रतिस्र्यंक्यानकः ७ बत्तिसः प कर्यदकागारः ८ दुरारोषः १० हुमा-स्रयः ११। इति राजनिर्ध्यसः॥ (स्र्यंत्रेग्रोद्भवो-न्द्रगनामको राजा ब्रह्मगोहर्योन कृकलासत्वं गतन्तद्विवर्षा महाभारते ११। ७० ष्रधाये।

उत्तं यथा,—
"चनैव की स्वंते सद्भित्रं ज्ञास्तामिमक्षेते ।
नित्ते स्वाद्यंति सद्भित्रं ज्ञास्तामिमक्षेते ।
नित्ते स्वाद्यंति सद्भित्रं ज्ञास्ति ।
प्रयत्नं तत्र कुर्व्यास्ति स्वाद्यं ज्ञासि ।
स्वाद्यंति सहाकार्यं ज्ञासि स्वाद्यं सहस्ताः ।
प्रयत्वे सहाकार्यं ज्ञासि सम्बद्धाः ।
प्रयत्वे सहाकार्यं ज्ञासि सहस्ताः ।
प्रयत्वे सहस्ताः ।
प्रयत्वे सम्बद्धाः ।
प्रयत्वे सम्बद्धाः ।
प्रयत्वे स्वाद्यं ततो ज्ञाम्त्राह्णेनम् ।
समाद्यादिपानस्य ज्ञासासः स्वातो महात् ।
समाद्यादिपानस्य ज्ञासासः स्वातो महात् ।
तस्य गास्ति समुद्धत्ते तत् ज्ञास्त्रो न्यवेदयन्" ॥)

हाकवाकुः, पं, (हाकेन गरीन विक्ति। "हाके वयः कस्य"। उद्या १। ६। इति हाकग्रस्ट उपपदे जुब् कसा-न्तादेगः।) कुक्कुटः। इत्यमरः। २।५।१०॥ (यथा, सावे ११।६। "ब्रानुनयमग्रहीत्वा खाज-सुप्ता पराची कतस्य हाजवाकोक्तारमाकग्री-कस्थे"॥) सबूरः। सरटः। इति मेदिनी॥

कस्य ।) मयूरः । सरटः । इति मादना ॥ कक्कानुभ्रमः, पुं, (क्वकानुः मयूरः भ्रने रचभ्रने यस्य ।) कार्त्तिनेयः । इति निकास्त्रभ्रियः ॥

क्रकाटिका, जी, (क्रकं कपंड घटति घात्रोति कपंड यापाकीति मानः। घट्+ ग्वुन् टाप् धत इतं च।) घाटा। इत्यमरः।२।६। ६० ॥ घाड़ इति माना॥(दथा, सुजुते "जजूर्द्ध मस्मीवि घतको धमन्वीऽस्टी माहका दे क्रकाटिके"। "जानुकूर्परसीमन्ताधिपतिसुन्पमियानस्कुकुन्द-रावक्षकाखेति सन्समन्तीवा"॥)

क्रमूनासः, एं, (क्रमनास + एवोदरात् दीर्घज-कारः ।) क्रमनासः । इत्यमरटीना ॥

कर्ष, सी, (क्षनाति सुखम्। ज्ञति हैदने "क्षतेत्र्य-ं क्रू च"। उथां।२।२१ इति रक् क्षानादेशः।) करम्। (यथा, सतुः ६।७८। "नदीकूलं यथा उच्ची उच्चं वा शकुनिर्यथा। तथा त्यजित्रसन्देषं कच्छादयाचादिमुच्यते"॥ "सितीपला वा समयावश्रका

क्रक्रेव सर्वेखपि भेवनं खात्"॥

शत् "रेतोविधातप्रमवे तु क्षक्रे समीक्ष दोषं प्रतिकर्म कुर्यात्"।

समीच्य दीष प्रतिकमं कुर्योत्'।

इति चरके चिकित्सास्थाने २६ चध्याये॥)
तदिति च ॥ कन्तवनेन पापिमिति । सान्तपनादिवतम् । इत्यमरः।२।७।८२॥ (यथा, याच्चवक्ते।।
"गोमूचं गोमयं चीरं दिधसियंःकुश्चोदकम्।
जग्धा परेकुग्पवसेत् कुच्चं सान्तपनं चरन्''॥)
स्मृतौ वते प्रतिक्तीऽप्ययम्॥
पापम्। इति मेदिनी॥ मूचक्क्ररोगः। इति
राजनिर्धेयः॥

("इरीतकीमोच्चरराजवन्तः पाषाणभिद्धत्तयवासकानाम्। काणं पिनेन्मान्तिकसंप्रयुक्तम्।" इति वैद्यक्षकपाणिसङ्ग्रे मृत्रक्रमाधिकारे। श्वसनम्। यथा, रामायणे ४। १४। १४। "स्टतं नोक्तपूर्वं ने चिरं क्षक्रेऽपि तिस्ता। धर्मकोमपरीतेन न च वस्त्रे क्षयन्नन"।)

क्रष्टातिक्रकः, पुं, (क्षच्यात् करादिष चितिक्रकः।)

वतिष्रोधः। यथा, विश्वरुः। "च्यमच्यक्तियः
क्राच्यतिक्रक्यो यावत् सकदाददीत। यावदेकवारसुदकं इस्तेन यहोतुं भक्तोति तावन्नवस् दिवसेषु
मच्यतिवा यहसुपवासः सञ्चातिक्रकः"। समन्तुयथा। "दादण्याचं निराहारः सक्रचातिक्रकः। सतत् क्रज्यातिक्रक्रदयं दादण्राहसाध्यमण्रक्तविष्यम्"। मद्यप्रामम्।

"चरेत् क्रफ्रातिक्रक् पिने तोयस् शीतनम्। रनिवंशितरात्रन्तु नाने स्वेतेषु संयतः"॥ नाने स्विति प्रातःसायं मध्याके स्विष्यं । इति प्रायस्तितिवेनः॥(यथा, मनुः १९।२०८। "स्वरमूर्यं चरेत् क्रक्रमतिक्रक् निपातने। क्रक्रातिक्रक्षे कुर्विति विप्रस्रोत्याद्यशोक्षितम्"॥) क्रारिः, पं, (क्रक्रस्य मूत्रक्रक्रोगस्य करस्य

कक्कारिः, एं, (कक्क्स मूत्रकक्करोगस्य करस्य वा वारिनीधकः।) विकालस्टक्कः। इति राज-निर्धयः।

ककार्डः, एं, (कक्स धतीवक्षेत्रसङ्गतिव्योषस्य कर्डः वंशिविशेषः। दिनमट्कसाध्यतात्त्रयातम्।) दिनवट्कसाध्यमतिवशेषः। यथा, व्यापत्तम् । "सार्यं प्रातकार्यकेकं दिनहयमयाचितम्। दिनहयस् नान्त्रीयात् कक्कार्डः सोऽभिधीयते"॥ इति प्रायक्षित्तविकेकः॥

ह्युः, पं, (करोति प्रतिमूर्णादिकम्। इत् + बाङ्कत-कात् मु सत्वचः।) चित्रकरजातिः। इति चि-कास्ट्रियः॥

कत्, ई श्र प कि दि। इति कविक ख्यहुमः॥ (तुरां-परं-सकां-सेट्।) ई, क्रचः। श्र प, क्रच्ति। (यथा, क्रितोपदेशे,—

"न विश्व केदविश्वको विश्वको नाति विश्व सेत्। विश्वासाद्भयमुत्यन्नं मूनान्यपि निक्तन्ति"॥) न्दत्कत्यदिखादिस्चिया वेमलादेव निष्ठायां स्वनिमत्वे सिद्धे स्थ्य पूर्वस्य च ईदनुबन्धो नेम्-कीश्वीत्यस्य समिनारस्यनार्थः। तेन सावुन नवे स्वनीत्यादीनां साविताः पास्यसार्था देखादि सिद्धमिति रमानाथः। मिनतः यतितं हलादि सिद्धमिति क्रमदीश्वरः। ईदिलारममाश्यां यद्-लुकि निष्ठायां इम्निथेधार्थं इति केचित्। चरीक्षत्त इति। किचैतन्मते धावितादीगां धावनं धावः धावोऽस्य जातः धावितः हलादि समाधानम्। "विरिक्षनिक्षत्तानुक्तमसुखाक्वति-केतिकदन्तुरिताग्रे" इत्यत्र निक्षत्तन इति जय-देवोक्तं निक्षन्तं करोति इति ग्राचनात् जौ नन्दादिलादने साध्यम्। इति दुर्गादासः॥

कत्, ई ध वेके । इति कविकत्यद्रमः ॥ (वधां-परं-सर्व-सेट् । इतिकायामिट्।) ई, क्षतः । ध, क्षयत्ति चकर्त्त। इति दुर्गादासः ॥

कतं, की, (क्रियते सक्षमेवानुष्ठीयतेऽस्मिन् यदा क्रियते सत्ये साप्यते जोको यत्र। क्र + क्रः!) सत्ययुगम्। (यथा, विष्णुप्रायो। २।१। ६६। "क्रतनेतादिसर्गय युगास्त्रां च्रोकसप्ततिः"॥) पर्याप्तम्। इत्यमरः। ३। ३। ७६॥ फजम्। इति हेमचन्द्रः॥ जजमर्थः। इति मेदिनी॥ (यथा,— प्राकुल्तने १ माद्वे। "जयवा क्रतं सन्देष्टैन"॥ प्रं, वसुदेवस्य रोहिन्यां पत्नां जातः प्रस्नविग्रेषः। यथा, मागवते ६। १६। ६६। "वन्नं गदं सारस्य दुमादं विमनं प्रवम्।

वस्देवल् रोहिण्यां कतादीनुदपादयव्"॥) कतं, त्रि, (क्रियते विधीयते हन्यते निष्पाद्यते या। क + कमीयिक्षः॥) विहितम्॥ (यथा, वेगीसंहारे। "क्रतमनुमतं दृष्टं वा यैरिदं गुरुपातकम्"॥) हिंसितम्। इति मेदिनी॥ निष्पादितम्। इत्य-मर्टीकाथां मण्यानाष्यः॥

क्तकं, की, (क्रत + संज्ञायां कन्।) विज्जवसम्। इत्यमरः॥ (अस्य पर्याया यथा,

"विड्म्पाका हातनं तथा द्राविड्मा सुरम्" । द्रित मावप्रकाश पूर्णके प्रथमे भागे । हान्ततीति हाती हेदने + "बज्जमन्यवाषि" । उगां २ । ३० । द्रित जुन् । मिथा । द्रृष्णु ज्वलदत्तः ॥ पुं, वसदेवस्य मदिरायां प्रमां जातः प्रव्यविश्वमः । यथा, भागवते ८ । २८ । ८८ । "गन्दोपगन्दक्षतकश्रूरादा मदिरात्मवाः" ॥ विज्ञोकामेतत् कृतकमित्युचते कार्यात्मव् । यथा,

विषापुराणे। २। ७। १६-२०।

"पारमधन्तु यिलि चित् वन्ति प्रियिनेस्म्।
स भूकोकः समाख्यातो विन्तारोऽस्य मयोदितः॥
भूतिस्र्यान्तरं यन्त् सिद्धादिस्निसेवितम्।
भुवस्र्यान्तरं यच नियुतानि चतुर्द्भः।
स्र्वेतकः सोऽपि गदितो कोकसंस्थानिचन्तकः।
चैकोक्सेतत् ज्ञतकं मैचेयः। परिपद्धते।
जनस्तपन्त्रणा सत्यसिति चान्नतकं चयम्।
स्रतान्तवस्योर्भध्ये मर्डकोकः इति स्मृतः।
भूत्यो भवति कन्त्यान्ते थोऽयन्तं न विन्नस्थतिः॥
च्या खाख्यायां श्रीमत्यासियादेनोक्तम्।

"त्रेनोकां कृतकां प्रतिकलां कार्थालात्।